RISE RIKOSSEURAAMUSLAITOS

Dnro
RISE/3554/2024

13.9.2024

Asia: HE 64/2024 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain 2 c luvun 5 §:n ja henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt täydentämään otsikon asiassa annettua kirjallista lausuntoa ottamalla kantaa hallituksen esityksen jälkeen tulleeseen täydennysehdotukseen, jonka mukaan Rikosseuraamuslaitokselle säädettäisiin oikeus luovuttaa henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 33 §:ssä tarkoitettuun hakemistoon siirrettyjä tietoja tuomioistuimelle siltä osin kuin se on vireillä olevassa asiassa välttämätöntä vangitsemisen tai vangittuna pitämisen edellytyksiä harkittaessa. Kysymys olisi teknisluonteisesta sääntelystä, joka on tarpeen uudistuksen täytäntöönpanemiseksi.

Pidän täydennysesitystä hyvänä ja tarpeellisena, jotta tuomioistuin voi ottaa ehdonalaisen vapautumisen ajankohdan huomioon harkitessaan vangitsemisen tai vangittuna pitämisen edellytyksiä. Tuomioistuimilta Rikosseuraamuslaitokselle tulevien tietopyyntöjen määrä tulee todennäköisesti olemaan siinä määrin vähäinen, ettei uudistuksella ole sellaisia työllistäviä vaikutuksia, joista aiheutuisi lisäresurssien tarvetta tai muita kustannuksia. Olen lisäksi alla täydentänyt hieman aiempaa lakivaliokunnalle otsikon asiassa antamaani lausuntoa sen mukaisesti, mitä valiokunnalle kuulemisessa lausuin 5.9.2024.

Rikosseuraamuslaitoksen arvion mukaan esitys ensikertalaisuussäännösten muuttamisesta aiheuttaisi päivittäisen vankiluvun kasvua noin 40 vangilla. Tämä johtuisi siitä, että rikoksenuusijoista nykyistä useampi suorittaisi vankeusrangaistuksestaan vankilassa pidemmän ajan. Vankimäärän muutoksen voidaan arvioida toteutuvan täysimääräisesti noin viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta, mutta vaikutus alkaa kumuloitua heti voimaantulon jälkeen asteittain.

Rikosseuraamuslaitoksen laskelmien mukaan yhden vankivuoden kustannus on olemassa olevissa vankiloissa keskimäärin 82 000 euroa. Tähän kustannukseen sisältyvät muun muassa tilavuokrat ja henkilöstökulut. Ensikertalaisuussäännösten muuttamista koskeva

Osoite
Lintulahdenkatu 5
00530 Helsinki

Puhelin
029 568 8500

Faksi
029 566 5440

Sähköpostiosoite
kirjaamo.rise@om.fi

Www-osoite
rikosseuraamus.fi
vankilatuote.fi

esitys lisää Rikosseuraamuslaitoksen menoja asteittain voimaantulon jälkeen ollen viiden vuoden kuluttua voimaantulosta 3 280 000 euroa (40 vankia x 82 000 euroa). Valtiovarainministeriön vuoden 2025 talousarvioehdotuksessa (9.8.2024) Rikosseuraamuslaitokselle esitetään 656 000 euron lisärahoitusta ensikertalaisuussäännösten muuttamisen vuoksi, mikä vastaa vuoden 2025 rahoitustarvetta. Myös tulevien vuosien lisärahoitus on turvattava.

Vankilaverkoston uudistaminen on välttämätöntä ja toimenpiteisiin on ryhdyttävä välittömästi. Sen lisäksi, että nykyinen verkosto on laaja, tiloiltaan epätarkoituksenmukainen ja osin hyvin huonossa kunnossa, sen kapasiteetti on riittämätön ottamaan vastaan kasvavia vankimääriä. Vankien määrä on lisääntynyt ja vankilat ovat jo nyt täynnä. Tällä hetkellä suljettujen vankiloiden käyttöaste on noin 106 % ja avolaitosten käyttöaste on noin 95 %. Vankilaturvallisuus ja työturvallisuus vaarantuvat, kun suljetun vankilan käyttöaste on yli 90 %.

Vankimäärän ennustetaan kasvavan lähivuosina noin 250 vangilla, vaikka hallitusohjelman mukaisia lainsäädännön kiristämisiä ei tehtäisikään. Vankimäärän kasvuun vaikuttavat mm. seksuaalirikoslainsäädäntöön viime hallituskaudella tehdyt uudistukset ja yleinen ilmi tulleen rikollisuuden määrän kasvu. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaisten tulevien lainsäädäntömuutosten myötä vankimäärä tulisi kasvamaan alustavan arvion mukaan yhteensä noin 320 vangilla. Ilmi tulleen rikollisuuden määrän kasvun sekä jo voimaan tulleiden ja hallitusohjelman mukaisten lainsäädäntöuudistusten seurauksena vankimäärä tullee nousemaan yhteensä arviolta noin 570 vangilla vuoteen 2028 mennessä. Nykyinen vankilakapasiteetti ei riitä ja resurssitarve niin vankiloissa kuin yhdyskuntaseuraamustoimistoissa tulee kasvamaan merkittävästi. Hallitusohjelman toteutuminen ja vankimäärän nousu edellyttävät henkilöstömäärän ja Risen perusrahoituksen kasvattamista sekä välittömiä toimia vankipaikkojen lisäämiseksi.

Esityksen mukaan ehdonalaista vapauttamista koskevan sääntelyn muuttamista ehdotetulla tavalla voidaan perustella järjestelmän selkeyden, ymmärrettävyyden ja oikeudenmukaisuuden näkökulmasta, sillä rikosoikeudellisen järjestelmän lähtökohtana on rangaistusten asteittainen ankaroituminen. Nuorten rikoksentekijöiden osalta esitettyä perustellaan viimeaikaisella nuorten väkivaltarikollisuuden määrän kasvulla ja sillä, että on perusteltua varmistaa, että myös nuorena tehdyistä rikoksista suoritetaan tosiasiallisesti yleisen hyväksyttävyyden näkökulmasta riittävän tuntuvia vankeusrangaistuksia. Totean, että esitetyllä sääntelyn muutoksella mitä todennäköisimmin ei ole sellaisia kriminaalipoliittisia yleisestäviä vaikutuksia, jotka mainittavasti vähentäisivät uusintarikollisuutta. Myös esityksen perusteina olevien oikeudenmukaisuuden ja rikosoikeusjärjestelmän yleisen hyväksyttävyyden lisäämisen osalta totean, että suhteessa esitetyn uudistuksen aiheuttamiin kustannuksiin (n. 3,3

Osoite
Lintulahdenkatu 5
00530 Helsinki

Puhelin
029 568 8500

Faksi
029 566 5440

Sähköpostiosoite
kirjaamo.rise@om.fi

Www-osoite
rikosseuraamus.fi
vankilatuote.fi

RISE RIKOSSEURAAMUSLAITOS

Dnro
RISE/3554/2024

13.9.2024

miljoonaa euroa) ja siitä aiheutuvaan tilanpuutteeseen vankiloissa, näitä hyötyjä ja uudistuksen tarkoituksenmukaisuutta on syytä harkita erittäin tarkkaan.

Lakimies Esa-Pekka Hänninen

Osoite
Lintulahdenkatu 5
00530 Helsinki

Puhelin
029 568 8500

Faksi
029 566 5440

Sähköpostiosoite
kirjaamo.rise@om.fi

Www-osoite
rikosseuraamus.fi
vankilatuote.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Esa-Pekka Hänninen
lakimies
Rikosseuraamuslaitos
esa-pekka.hanninen@om.fi